

До проблеми використання Мовного Портфеля як засобу формування у молодшого школяра стратегічної компетенції у процесі навчання англomовного аудіювання

Ягеніч Л.В.

Україна, м. Київ

НПУ ім.П.М.Драгоманова, кафедра англійської філології

Эта статья посвящена проблеме формирования стратегической компетенции у младшего школьника в процессе обучения иноязычного аудирования. Средством для формирования стратегической компетенции рассматривается Языковой Портфель с аудирования для младших школьников.

Сьогодні ставить перед нами особливо актуальну проблему формування в учня початкової школи *самостійності* в учінні з метою постійного оволодіння новими знаннями, навичками та вміннями [Савченко 2002]. Навчати самостійності необхідно так само як і будь-якому предмету. Тому, вважаємо за необхідне починати формувати самостійність вже у молодшому шкільному віці. Процеси гальмування в молодших школярів переважають над процесами збудження, що є фізіологічними передумовами для формування вольових якостей: виявляти самостійність, утримуватися від небажаних учинків, контролювати себе. Тому можна говорити про готовність молодшого школяра до самостійної діяльності. Формування самостійності забезпечується виконанням самостійних робіт [Вікова... 2001, с. 132]. Проте на початковому ступені навчання обсяг самостійної роботи має бути невеликим, тому доцільніше говорити про її елементи. Самостійна робота ґрунтується на правильній організації процесу навчання [Зимня 2004, с. 258], і якщо вести її постійно, безперервно, це сприятиме кращому вивченню іноземної мови (ІМ), зокрема й навчанню аудіювання. Вчитель зобов'язаний створити всі умови при навчанні ІМ для самостійності та особистісного розвитку школяра.

Узагальнивши практичний досвід навчання ІМ, робить такі висновки: учнівські дії самоконтролю та самооцінки, фіксуючи діяльнісний і особистісний складники процесу вивчення ІМ, переводять процесуальні предметні дії в особистісну якість, яка стає характеристикою особистості; дії самоконтролю, самооцінки, рефлексії є не лише важливими засобами розвитку особистості, а й мірою культури мислення школяра, способом відчувати й розвивати свою індивідуальність, самовизначитися в ситуаціях вибору, реалізовувати свої можливості.

На нашу думку, наведені вище висновки засвідчують необхідність формування у молодшого школяра стратегічної компетенції, яка передбачає оволодіння вміннями

самоконтролю, самооцінювання й рефлексії, які сприяють формуванню індивідуального стилю учіння шляхом використання навчальних стратегій. Тому стратегічна компетенція пов'язана з формуванням навчальної компетенції, яка передбачає самостійний вибір шляхів (стратегій / тактик) постійного розвитку власних мовленнєвих умінь. Але при формуванні стратегічної компетенції акцентується рефлексивна самооцінка учня, яка є методологічним підґрунтям його самостійного учіння й забезпечується вмінням рефлексувати [Зимня 2004].

Слідом за О.М.Солововой, ми трактуємо поняття „рефлексія” як зв'язок між ситуацією та цілями, які є основою процесу навчання; позиціями тих, кого рефлексують і хто рефлексує; розумінням ситуації та вмінням вербально її зафіксувати; діяльністю учасників ситуації й аргументованим вибором відповідних дій; діяльністю учасників ситуації й морально-етичними принципами і нормами поведінки; попередньо отриманими знаннями і потребою здобувати нові знання для вирішення завдання; технологією передачі й отримання інформації [Соловова 2004, с. 12].

Отже, рефлексія, як характерна риса особистості, передбачає самооцінку й свідчить про розвиток учня як активного суб'єкта учіння. Рефлексивне учіння пов'язане з самооцінкою учня: здатністю до рефлексивної самооцінки цілей, процесу й продуктів учіння, корекції та накопичення ефективного досвіду учіння школяра, – все це ми, вслід за Н.Ф.Коряковцевою та Л.О.Соколовою [Коряковцева 2002, с. 13; Соколова 2005, с. 19-26], розглядаємо як цілі розвитку особистості.

Іншомовна освіта в початковій школі повинна спрямовуватися на формування такої особистості молодшого школяра, яка є здатною і готовою до автономного вивчення й подальшого використання ІМ [Коряковцева 2002, с. 11]. Водночас необхідно формувати у молодшого школяра і адекватну самооцінку, зокрема й рівня сформованості іншомовних аудитивних навичок і умінь. Освітня автономія учня передбачає рефлексію, складником якої є самооцінка, прагнення до постійного самовдосконалення та рівноправне партнерство між школярами і вчителем. Учні самі ініціюють, організовують, керують процесом вивчення ІМ та оцінюють отримані результати власної діяльності учіння. Таким чином, в умовах автономного навчання формується індивідуальний стиль оволодіння ІМ (термін за С.Ю.Ніколаєвою). Тому, на нашу думку, **освітня автономія** молодшого школяра в умовах безперервності та наступності навчання ІМ є сталою і найактуальнішою тенденцією у процесі навчання ІМ в початковій школі.

Найактуальнішою сучасною освітньою тенденцією у навчанні іноземної мови молодшого школяра визначено його *освітню автономію*, реалізацією якої, на нашу

думку, є формування в молодшого школяра стратегічної компетенції. Слідом за Н.Ф.Коряковцевою, засобом для *автономного* вивчення ІМ, зокрема оволодіння іншомовним аудіюванням, ми обрали Мовний Портфель для молодшого школяра. Виділяють різні види Мовний Портфель залежно від його цілеспрямованості [Коряковцева 2002, с. 104; Little D., Perclova R. 2003]. Актуальним для нашого дослідження є Мовний Портфель (Language Learning Portfolio), де виділено Мовний Портфель з аудіювання (Listening Portfolio).

Мовний Портфель з аудіювання має такі ж функції як і Мовний Портфель [Little D., Perclova R. 2003], але обмежується лише одним видом мовленнєвої діяльності. Мовний Портфель дозволяє, по-перше, навчати *адекватної самооцінки*; по-друге, відразу при навчанні іноземної мови *формувати самостійність*; по-третє, визначити *далекі* (перспективи вивчення іноземної мови у межах теми, протягом року) та *близькі* (виконання вправи) *цілі*, що сприяє самовдосконаленню; по-четверте, сприяє *підвищенню мотивації*, стимулює розвиток *критичного мислення*, забезпечує впевненість при зіставленні мети та сформованих навичок і вмій .

Впровадження Мовного Портфеля до іншомовної освіти молодшого школяра у десяти різних країнах світу є практичним підтвердженням того, що освітня автономія є однією з сучасних тенденцій навчання іноземної мови у початковій школі, а Мовний Портфель – одним із засобів її автономного вивчення. Почуття незалежності, впевненості допомагає учням бути успішними комунікантами, зайняти правильну й міцну позицію в суспільстві. Оскільки учні чітко і ясно усвідомлюють мету та результати, перспективу своєї іншомовної, зокрема аудитивної, діяльності, тому їхнє прагнення до самостійності, до самореалізації є правомірним.

Перелік посилань

1. Вікова та педагогічна психологія: Навчальний посібник / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
2. Зимняя И.А. Педагогическая психология. – 2-е изд. допол. – М.: Логос, 2004. – 384 с.
3. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык: Пособие для учителей. – М.: АРКТИ, 2002. – 176 с.
4. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Генеза, 2002. – 368 с.
5. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: Базовый курс лекций: Пособие для студентов пед. вузов и учителей. – М.: Просвещение, 2002. – 239 с.
6. Little D., Perclova R. European Language Portfolio Guide for Teachers and Teacher Trainers: [http // www. culture. coe.int/lang](http://www.culture.coe.int/lang). – 2003. – 115 p.